

ORSON SCOTT CARD s-a născut la 24 august 1951, în Richland, Washington. Descinde din primii mormoni americani și a fost misionar în Brazilia pentru Biserica lui Isus Hristos a Sfinților din Zilele din Urmă. Și-a început cariera literară ca poet, a fost atras de dramaturgie și a adaptat opere literare pentru teatrul radiofonic, apoi a scris piese originale. După ce și-a înființat propria companie teatrală, Card a lucrat pe postul de corector, apoi de redactor la Editura BYU Press. A devenit scriitor liber-profesionist după ce a semnat primele contracte pentru două romane SF. *Jocul lui Ender* și continuarea sa, *Vorbitor în numele morților*, au primit premiile Hugo și Nebula, Card fiind astfel singurul câștigător al celor mai importante premii SF, în doi ani consecutivi. De asemenea, a obținut Premiul John W. Campbell pentru cel mai bun tânăr autor în 1978. Dintre lucrările sale amintim: *Jocul lui Ender* (premiile Nebula, 1985, Hugo și SF Chronicle în 1986), *Hatrack River* (Premiul World Fantasy, 1987), *Vorbitor în numele morților* (premiile Nebula, 1986, Hugo, Locus și SF Chronicle în 1987 și Kurd Lasswitz, Germania, 1989), *Eye for Eye* (premiile Hugo, 1988, și Seiun, Japonia, 1989), *Seventh Son* (premiile Mythopoeic Society și Locus în 1988 și Ditmar, Australia, 1989); *Red Prophet* (Premiul Locus, 1989), *Lost Boys* (Premiul Locus, 1990), *How to Write Science Fiction and Fantasy* (Premiul Hugo, 1991), *Maps in a Mirror: The Short Fiction of Orson Scott Card* (Premiul Locus, 1991), *Jocul lui Ender* (Premiul Ignotus, Spania, 1994), *Alvin Journeyman* (Premiul Locus, 1996), *Patwatch: The Redemption of Christopher Columbus* (Premiul Geffen, Israel, 1999); *The Chronicles of Alvin Maker* (Premiul Imaginaire, Franța, 2000), *Umbra lui Ender* (Premiul Geffen, Israel, 2001). În 2013 va ajunge în cinematografe filmul *Jocul lui Ender*, regizat de Gavin Hood, cu Harrison Ford în unul dintre rolurile principale.

ORSON SCOTT CARD

vorbitor
în numele morților

Ediția a III-a

Traducere din limba engleză
GABRIEL STOIAN

NEMIRA

originea în ținuturile deluroase din Minas Geráis, printre băștinașii caipira și mineiros din bătrâna Brazilie. Se afla într-un loc tihnit și prielnic, mai fericit decât visase Ender pe coridoarele sterile ale Școlii de Luptă, pe vremea când era un copil și se lupta pentru supraviețuire.

– Acum pot să mor! mărturisi el. Mi-am încheiat munca de o viață.

– Și eu, spuse Novinha, dar cred că abia acum a sosit momentul să luăm viața de la capăt.

În aerul jilav și răcoros al grotei din apropierea râului, mandibulele puternice sfâșiară gogoșa; zbatându-se, din ea ieși un corp moale și scheletic. Aripile se desfăcură încetul cu încetul și se uscară la soare. Ființa se târî cu greu până la marginea apei, ca să soarbă putere în trupul stafidit. Ciuguli din carnea de cabra. Ouăle neeclozate pe care le purta în măruntaie cereau să fie eliberate. Le depuse pe primele pe corpul cabrei, apoi mănca din margaretele de alături, încercând să simtă schimbările care să-i dea certitudinea că, în sfârșit, înviase.

Căldura blândă a razelor de soare, vibrația ușoară a aripilor în adierea vântului, răcoarea apei sub picioare, ouăle înfierbântându-se și crescând în carnea cabrei însemnau viața îndelung așteptată, iar acum Matca putea fi sigură că va fi nu ultima, ci prima din neamul ei.

Cuprins

<i>Introducere</i>	7
<i>Câtiva coloniști de pe Lusitania</i>	23
<i>Pronunția numelor</i>	25
 Prolog.....	27
1. PIPO	29
2. TRONDHEIM	66
3. LIBO	78
4. ENDER.....	96
5. VALENTINE	114
6. OLHADO	130
7. CASA RIBEIRA	160
8. DONA IVANOVA.....	178
9. DEFECT CONGENITAL	192
10. COPIII MINȚII	214
11. JANE	238
12. FIȘIERELE	253
13. ELA.....	271
14. RENEGAȚII	296
15. MĂRTURISIREA	328
16. GARDUL	365
17. SOȚIILE	406
18. MATCA.....	456

nu e identic cu *a* din *tată*; de asemenea, există trei modalități de a pronunța sunetul reprezentat de *e* – *é*, *ê* și *e* scurt de la sfârșitul cuvintelor –, în funcție de care se schimbă și înțelesul – și trei feluri de a pronunța pe *o*, ceea ce din nou modifică sensul – *ó*, *ô* și *o* scurtat de la sfârșitul cuvintelor. Sugestiile acestea vă vor fi suficiente ca să vă descurcați în lectura cărții.)

Grupuri de consoane: grupul *lh* se pronunță ca *li* din *Emilia*; *nh* precum *ni* din *inițiativă*, iar *ch* se pronunță întotdeauna la fel ca *ș*. Atunci când e urmat de *e* sau *i*, grupul *ch* se pronunță precum *k* din *kilogram*; când e urmat de *a*, *o* sau *u*, se pronunță *cu*, precum în *ecuație* și în același fel se procedează și cu grupul *gu*; astfel *Quara* se pronunță [*kiuara*], iar *Figueira* – [*figheira*].

Grupurile de vocale: grupul *ou* are o pronunție situată între *ou* din *ecou* și *ău* din *tău*; *ai* ca și grupul similar din *cai*; *ei* ca *lei*. Grupul *eu*, inexistent în engleză, se pronunță ca un amestec de *e* din *sec* și *u* din *tuș*.

Vocalele nazalizate: vocalele sau combinațiile de vocale cu tildă – de obicei *ão* și *ã* – sau *am* de la sfârșitul unui cuvânt sunt nazalizate. Altfel spus, ele se pronunță ca și cum vocalele s-ar termina cu gruparea *ng* în engleză, doar că sunetul nu e complet articulat. În plus, silaba cu tildă e întotdeauna accentuată, astfel că numele *Marcão* se pronunță *Marcău*. (Silabele marcate cu ^ sau ' sunt, de asemenea, accentuate.)

Dacă v-aș mai spune că *t* urmat de *i* se pronunță *ci* (*i* fiind foarte scurt) și că *d* urmează aceeași regulă pentru a suna ca *j*, sau dacă aș aminti că *x* sună întotdeauna ca un *ș* și în mod excepțional *z*, s-ar putea să renunțați cu totul, așa că mă opresc aici cu explicațiile.

Prolog

În anul 1830 după întemeierea Congresului Stelar, o navă-robot de cercetare a transmis un raport prin ansiblu: planeta pe care o studiasse prezenta parametri normali, permițând dezvoltarea vieții umane. Cea mai apropiată planetă pe care se înregistrase o presiune demografică era Baía; Congresul Stelar le-a acordat celor de acolo aprobarea pentru a continua explorarea.

Așa se face că primii oameni care au văzut noua lume erau portughezi prin limbă, brazilieni prin cultură și catolici prin credință. În anul 1886 au debarcat de pe naveta spațială, și-au făcut cruce și au numit planeta *Lusitania* – vechea denumire a Portugaliei. S-au apucat apoi să catalogheze flora și fauna. Cinci zile mai târziu, au înțeles că micile vietăți care trăiau în pădure și pe care le denumiseră *porquinhos* – „purceluși” – nu erau câtuși de puțin animale. Era pentru prima oară de la Xenocidul gândacilor comis de monstrul Ender când oamenii descoperiseră o formă inteligentă de viață extraterestră. Din punct de vedere tehnologic, purcelușii erau primitivi, dar foloseau unelte, își construiau case și vorbeau o limbă.

– *Aceasta este o nouă șansă pe care ne-a oferit-o Dumnezeu, a declarat Cardinalul Primat de Baía. Putem fi mântuiți pentru distrugerea gândacilor.*

Membrii Congresului Stelar venerau mulți zei sau nici unul, dar au aprobat spusele Cardinalului Primat. Lusitania va fi colonizată cu oameni de pe Baía, sub patentă catolică, așa cum cerea tradiția. Dar colonia nu avea voie să se extindă dincolo de o anumită suprafață sau să depășească un anumit număr de locuitori. Și, mai presus de toate, era obligată să respecte cu orice preț o singură lege:

Purcelușii nu trebuiau să fie tulburați.

1

PIPO

Întrucât nu ne împăcăm încă pe deplin cu ideea că locuitorii din așezarea învecinată sunt la fel de umani ca noi, am fi niște prefăcuți fără pereche dacă privind ființele prietenoase, creatoare de unelte, apărute pe alte căi evolutive, le-am considera frați și nu fiare, tovarăși de pelerinaj care călătoresc spre sanctuarul inteligenței și nu rivali.

Și totuși, asta e ceea ce văd sau tânjesc să văd. Diferența dintre ramen și varelse există pentru creatura care judecă, nu pentru cea care este judecată. Când afirmăm că o specie extraterestră este ramen, nu înseamnă că ea a trecut pragul maturității morale. Înseamnă că l-am trecut noi înșine.

Demostene, „Scrisoare pentru framlingi“

Rădăcină era cel mai dificil și, în același timp, cel mai îndatoritor dintre *pequeninos*. Ori de câte ori Pipó vizita luminișul lor, el se afla acolo și își dădea toată osteneala să răspundă la întrebările pe care, prin lege, Pipó nu avea voie să le pună în mod direct. Pipó se baza pe ele – prea mult, probabil – și, cu toate că Rădăcină

se juca și făcea tot felul de zburdălnicii ca un copil andru lipsit de răspundere, ceea ce, de fapt, era, nu scăpa niciun prilej pentru a observa, a sonda sau a pune la încercare. Pipó trebuia să evite tot timpul capcanele pe care Rădăcină i le întindea.

Cu o clipă în urmă, Rădăcină se cățăraseră într-un copac, agățându-se de coajă doar cu pernuțele cornoase de la încheieturile membrelor și de pe partea inferioară a coapselor. Ținea două bețe în mâini – Bețe-Tată, așa se numeau – cu care lovea trunchiul în ropote neritmate, irezistibile, în timp ce se cățara.

Zgomotul îl făcu pe Mandachuva să iasă din casa construită din bușteni. Strigă spre Rădăcină în limba masculilor, iar apoi în portugheză:

– *P'ra baixo, bicho!*

Auzind jocul de cuvinte în portugheză, câțiva purceluși aflați în apropiere își exprimară aprecierea frecându-și brusc pulpele una de alta. Rezultă un sunet cam sâsâit, iar Mandachuva, încântat de aplauzele lor, făcu un mic salt în aer.

În același timp, Rădăcină se aplecă pe spate până dădu impresia că aproape sigur se va prăbuși la pământ. Apoi își azvârlî mîinile înapoi, făcu o tumbă prin aer și ateriză pe picioare; țopăi de câteva ori, dar nu se dezechilibra.

– Deci ai devenit acum și acrobat, spuse Pipó.

Rădăcină pași legănat spre el. Era modul lui de a-i imita pe oameni. Aceasta făcea ca ridiculizarea să fie mai evidentă, întrucât botul lui turtit, înălțat în vînt, arăta cît se poate de porcîn. Nici nu era de mirare că cei de pe alte lumi îi numeau „purceluși”. Așa apucaseră să-i boteze primii vizitatori ai acestei planete, care transmiseseră rapoartele în '86 și, din 1925, momentul întemeierii Coloniei Lusitania, fusese imposibil să li se mai schimbe numele. Xenologii răspândiți pe cele O Sută de Lumi se refereau la „aborigenii Lusitaniei”, deși Pipó știa foarte bine că era doar o chestiune

de demnitate profesională; fără îndoială că atunci cînd nu-i menționau în vreo lucrare savantă, xenologii îi numeau tot purceluși. În ceea ce-l privea pe Pipó, el li se adresa de obicei cu *pequeninos*, iar ei nu păreau să aibă ceva împotriva, pentru că de-acum începuseră și ei să-și spună „Micuți”. La urma urmei, demnitate sau nu, îi era peste putință să neghe realitatea. În asemenea momente, Rădăcină semăna cu un porc ridicat pe două picioare.

– Acrobat, spuse Rădăcină, cîntărind noul cuvînt. Ce-am făcut eu? Aveți o vorbă pentru oamenii care fac așa ceva? Există oameni pentru care asta înseamnă muncă?

Pipó oftă în tăcere, iar zămbetul îi îngheță pe chip. Legea îi interzicea cu strictețe să dea informații despre societatea umană, pentru ca nu cumva să influențeze cultura purcelușilor. Dar Rădăcină își făcuse un obicei din a exploata pînă și cea mai neînsemnată aluzie din remarcile lui Pipó. De data aceasta nu era însă decît vina lui Pipó, care lăsase să-i scape o afirmație ce deschidea o fereastră nedorită spre modul uman de viață. Uneori se simțea atît de relaxat printre *pequeninos*, încît vorbea fără să se mai controleze. Pericolul acesta îl pîndea mereu! „Nu mă pricep la jocul neîncetat de a storce informații și de a încerca în același timp să nu ofer nimic în schimb. Libo, taciturnul meu fiu, a deprins deja arta discreției mai bine decît mine și nu mi-e ucenic de... cît o fi trecut de cînd a împlinit treisprezece ani?... patru luni.”

– Și eu aș vrea să am la picioare pernițe ca tine, spuse Pipó. Coaja copacului mi-ar face pielea ferfenită.

– Așa ceva ne-ar face pe toți să ne fie rușine.

Rădăcină rămase nemișcat, în acea atitudine de așteptare despre care Pipó credea că arată o ușoară îngrijorare ori un avertisment mut către alți *pequeninos* de a manifesta prudență. Putea fi și un semn de spaimă extremă, dar, dacă nu se înșela, pînă acum nu văzuse vreun *pequeninos* extraordinar de înspăimîntat.

În orice caz, Pipo se grăbi să-l calmeze:

– Nu te îngrijora, eu sunt prea bătrân ca să mă cațăr în copaci așa cum o faceți voi! Las asta în seama vlăstarelor voastre.

Și replica dădu roade; trupul lui Rădăcină deveni mobil.

– Îmi place să mă urc în copac. Pot vedea totul. Rădăcină se ghemui în fața lui și-l privi de aproape. Vei aduce animalul care aleargă pe deasupra ierbii fără să atingă pământul? Ceilalți nu m-au crezut când le-am spus că am văzut așa ceva.

O nouă capcană. „Cum, xenolog Pipo, îl vei umili pe acest membru al comunității pe care o studiezi? Sau, în cazul întâlnirii de azi, vei respecta legea inflexibilă stabilită de Congresul Stelar?” Existau doar câteva precedente. Singurul contact cu ființe extraterestre inteligente avusese loc acum trei mii de ani, iar el se încheiase cu moartea tuturor gândacilor. De data asta Congresul Stelar voia să se asigure că, dacă umanitatea greșea, eroarea avea să fie de semn opus. Informații minime, contact minim.

Rădăcină remarcă ezitarea lui Pipo, tăcerea lui determinată de precauție.

– Niciodată nu ne spui nimic, începui Rădăcină. Ne urmărești și ne studiezi, dar niciodată nu ne îngădui să trecem peste gard, să intrăm în așezarea voastră, să vă urmărim și să vă studiem și noi.

Pipo îi răspunse cât de cinstit putu, deși precauția era mai importantă decât onestitatea.

– Dacă e adevărat că voi învățați atât de puține și noi atât de multe, cum se face că vorbiți și Esențiala, și portugheza, în timp ce eu încă mă chinuiesc să deprind limba voastră?

– Noi suntem mai isteți. Apoi Rădăcină se lăsă pe spate și se răsuci pe șezut, astfel încât rămase cu spatele la Pipo. Întoarce-te dincolo de gardul tău.

Pipo se ridică imediat în picioare. Nu departe de el, Libo era cu trei *pequeninos*, încercând să afle cum împloteau aceștia vițele

de merdona pentru a face acoperișuri. Libo îl văzu pe Pipo și i se alătură, gata de plecare. Pipo îl însoți fără să scoată o vorbă; ținând seama că *pequeninos* stăpâneau atât de fluent limbile oamenilor, niciodată nu discutau despre ce aflaseră decât după ce treceau de poartă.

Le trebui o jumătate de oră ca să ajungă acasă, iar când trecură de poartă și o luară de-a lungul dealului către Stațiunea Zenadorilor, începu să plouă torențial. Zenador? Privind placa mică de deasupra ușii, Pipo se gândi la înțelesul inscripției. Cuvântul XENOLOG era scris în Esențială. Asta sunt eu, cel puțin pentru cei de pe alte lumi. Dar titlul de zenador era atât de ușor de pronunțat în portugheză, încât aproape nimeni de pe Lusitania nu-l mai folosea pe cel de xenolog, nici măcar când vorbea în Esențială. „Așa se schimbă limbile“, medită Pipo. „Dacă n-ar exista ansiblul, care asigură o comunicare simultană în toate cele O Sută de Lumi, nu ne-am mai putea păstra o limbă comună. Călătoriile interstelare sunt prea lente și se desfășoară foarte rar. Esențiala se va pulveriza în zece mii de dialecte în cel mult un secol. Poate că ar fi interesant să rulez pe computer o proiecție a modificărilor lingvistice de pe Lusitania, ca să aflu dacă Esențiala va ajunge să se degradeze și să absoarbă portugheza sau se va întâmpla invers.“

– Tată, îl întrerupse Libo.

Abia atunci își dădu seama că se oprise la zece metri de stațiune. „Tangente. Cele mai bune porțiuni ale vieții mele intelectuale sunt tangențiale, situate în domenii din afara pregătirii mele. Presupun că regulile care ni s-au impus în profesie mă împiedică să cunosc sau să înțeleg ceva. Știința xenologiei tinde să respecte mai multe mistere decât Biserica Mamă.“

Amprenta palmară era suficientă pentru deschiderea ușii. Imediat ce trecu pragul, știu cum își va petrece seara. Le vor trebui câteva ore de muncă la terminale pentru a întocmi rapoarte separate

despre ceea ce făcuseră în cursul întâlnirii de azi. Pipo va citi apoi notițele lui Libo, iar Libo pe ale lui Pipo și, după ce vor fi mulțumiți, Pipo va redacta un rezumat și va permite computerelor să continue lucrul, introducând notițele în fișiere și transmițându-le instantaneu prin ansiblu către xenologii din restul celor O Sută de Lumi. „Sunt mai mult de o mie de oameni de știință a căror carieră se rezumă la studierea singurei specii extraterestre pe care o cunoaștem și, în afară de ceea ce pot descoperi sateliții despre această specie arboricolă, toate informațiile pe care le au ei provin din ceea ce le transmitem noi doi. Asta înseamnă intervenție minimă.“

Dar imediat ce intră în stațiune, Pipo înțelege că nu avea să fie o seară de muncă neîntreruptă și odihnitoare. Înăuntru îi aștepta Dona Cristă, îmbrăcată în straie monahale. Oare era vorba despre vreo boacăna făcută la școală de unul dintre copiii mai mici?

– Nu, nici vorbă, îl liniști Dona Cristă. Toți copiii tăi își fac datoria, în afară de cel de aici, care, după părerea mea, e prea tânăr ca s-o rupă cu școala și să lucreze, chiar dacă e ucenic.

Libo nu-i răspunse. „O hotărâre cuminte“, socoti Pipo. Dona Cristă era o femeie înțeleaptă și atrăgătoare, probabil chiar frumoasă, dar întâi de toate era călugăriță a Ordinului Filhos da Mente do Cristo, „Copiii Minții lui Hristos“, și-și pierdea din frumusețe când o vedea cum se înfură în fața ignoranței și a prostiei. Era uimitor numărul celor foarte inteligenți ale căror ignoranță și prostie se topiseră sub focul disprețului ei. „Libo, tăcerea e soluția care îți va prinde bine în situația asta.“

– N-am venit aici în legătură cu vreunul dintre copiii tăi, explică Dona Cristă. E vorba despre Novinha.

Nu era nevoie să pronunțe numele de familie. Toată lumea o știa pe Novinha. Îngrozitoarea Descolada se sfârșise cu doar opt ani în urmă. Boala amenințase să distrugă întreaga colonie chiar înainte ca ea să se poată înfiripa. Modul de vindecare fusese

aflat de mama și de tatăl Novinhei, xenobiologii Gusto și Cida. Printr-o ironie tragică, descoperiseră cauza bolii și tratamentul prea târziu pentru a se salva pe ei înșiși. Ei fuseseră ultimele victime ale Descoladei.

Pipo își aminti cu claritate de fetița Novinha, care stătea agățată de mâna primarului Bosquinha în timp ce episcopul Peregrino în persoană ținea slujba de îngropăciune. Ba nu, nu se agățase de mâna primarului. Imaginile îi reveniră în minte și, odată cu ele, și sentimentele de atunci. Își aduse aminte că se întrebaseră: „Ce înțelege ea din toate astea? E înmormântarea părinților ei; a rămas singura supraviețuitoare din familie și de jur împrejurul ei poate simți ușurarea oamenilor acestei colonii. Așa necoaptă cum e, pricepe oare că bucuria noastră e cea mai aleasă recunoștință pe care o arătăm părinților ei? Au luptat și au izbândit, găsind calea salvării pentru noi în zilele de suferință de dinaintea morții lor; ne aflăm aici pentru a sărbători neprețuitul dar pe care ni l-au făcut. Pentru tine însă, Novinha, asta înseamnă doar moartea părinților tăi, precum și a fraților, care au murit înainte. Cinci sute de morți și mai bine de o sută de slujbe pentru dispăruții acestei colonii în ultimele șase luni, și toți fuseseră stăpâniți de spaimă, tristețe și disperare. Acum, când îți mor părinții, teama, tristețea și disperarea ta nu sunt cu nimic mai mici decât înainte, dar nimeni altcineva nu trece prin aceeași suferință. Ceea ce precumpănește acum în mintea noastră e sentimentul că ne-am eliberat de durere.“

Privind-o, încercând să-și imagineze sentimentele ei, Pipo nu făcu decât să-și redeștepte mâhnirea pentru pierderea Mariei, fiica lui de șapte ani, smulsă de vârtejul morții care-i acoperise trupul cu excrescențe canceroase și ciuperci năvalnice, făcându-i carnea să se umfle și să se descompună; un nou membru, nici braț, nici picior, îi crescuse din coapsă, în timp ce carnea i se desprindea de pe picioare și cap, dezgolindu-i oasele; corpul ei scump și frumos

se degradase sub ochii lui, în vreme ce mintea scânteietoare îi ră-măsese înfiorător de vie, capabilă să înțeleagă tot ce se petrecea cu ea, pentru ca, târziu, să strige către Dumnezeu s-o lase să moară. Pipo își aminti asta, apoi se gândi la recviemul împărțit cu alte cinci victime. Așa cum stătuse în picioare sau în genunchi, alături de soție și de restul copiilor, simțise perfectă unitate a oamenilor din Catedrală. Știa că durerea lui era a tuturor, că pierzându-și fiica mai mare era legat inseparabil de comunitate prin durere, și asta constituia o mângâiere, ceva de care se putea agăța. Așa se cuve-nea să fie o asemenea mâhnire, un doliu public.

Micuța Novinha nu avusese parte de așa ceva. Ea trecuse prin-tr-o încercare cu mult mai grea decât Pipo – el cel puțin nu rămă-sese fără familie și era adult, nu un copil îngrozit de pierderea bruscă a oricărui reazem din viața lui. Prin această durere nu se legase mai strâns de comunitate, ci era mai curând exclusă din ea. Astăzi, cu excepția ei, toată lumea se bucura. Astăzi, toți îi laudau părinții; numai ea le simțea lipsa, preferând ca ei să nu fi găsit lea-cul pentru alții, dar să fi rămas în viață.

Izolarea ei era atât de vădită încât, din locul în care se afla, Pipo reușise s-o simtă dureros. Novinha își smulsese cât putuse de repede mâna din cea a primarului. Lacrimile i se uscaseră pe mă-sură ce slujba se desfășura; când ea se sfârșise, rămăsese tăcută ca un prizonier care refuză colaborarea cu cei care l-au capturat. Lui Pipo i se sfâșia inima pentru ea. Și totuși își dădea seama că, dacă ar fi încercat, n-ar fi fost în stare să-și ascundă fericirea lăuntrică pentru înfrângerea Descoladei, bucuria că nu-i va mai răpi niciun alt copil. Își dădea seama că încercarea lui de a o mângâia ar fi fost o batjocură și ar fi înstrăinat-o și mai mult. După slujbă, într-o amară singurătate, Novinha a pășit printre grupurile de oameni care i-au spus, bine intenționați, că părinții ei vor deveni cu siguranță

sfinți și vor fi așezați de-a dreapta Tatălui. Ce alinare poate fi asta pentru un copil? Pipo îi șoptise soției destul de tare:

– N-o să ne ierte niciodată pentru ziua de azi.

– Să ierte? Conceição nu era una dintre acele soții care să pri-ceapă gândurile soților lor. Doar nu i-am ucis noi părinții...

– Dar noi ne bucurăm azi cu toții, nu? N-o să ne ierte nicio-dată pentru asta.

– Asta-i o copilărie. Oricum nu înțelege; e prea mică.

„Ba înțelege“, se gândi Pipo. „Nu înțelegea și Maria multe lu-cruri când era chiar mai mică decât Novinha?“

De-a lungul anilor – și trecuseră de acum nouă – o văzuse de câteva ori. Avea vârsta fiului său, Libo, iar asta însemna că fusese colegă de clasă cu Libo până când acesta împlinise treisprezece ani. O auzise uneori ținând prelegeri sau cuvântări alături de alți copii. Îl atrăgeau modul ei elegant de gândire, înflăcărea ce-o do-vedea în examinarea ideilor. În același timp, ea părea rece ca gheața, complet izolată de toți ceilalți. Și Libo, fiul lui, era timid, dar până și el avea câțiva prieteni și câștigase afecțiunea profesorilor. Novinha însă nu-și făcuse niciun prieten, n-avea pe nimeni a cărui privire s-o caute după un moment de triumf. Pentru că refuza să împărță-șească același sentiment, să răspundă, nici unul dintre profesori nu ținea sincer la ea.

– E paralizată din punct de vedere emoțional, spusese Dona Cristă odată, când Pipo se interesase de ea. Nimic n-o poate atinge. Jură că e fericită și că nu simte nevoia vreunei schimbări.

Iar acum Dona Cristă venise la Stațiunea Zenadorilor pentru a discuta cu Pipo despre Novinha. De ce tocmai cu Pipo? Nu în-trezărea decât un motiv pentru vizita directoarei școlii în legătură cu această orfană.

– Să cred că în toții anii în care ai avut-o pe Novinha în școală am fost singura persoană care s-a interesat de ea?